

De grootste spelers

THEATER De belangrijkste toneelprijzen van het jaar, de Louis en Theo d'Or, zijn voor Hans Kesting en Wine Dierickx, de koning en de telefoniste.

Door **Herien Wensink**

Zij een inventieve helpdeskmedewerker, hij een krankzinnige koning. Karen in *Helpdesk* is zo sociaal en flexibel dat er weinig van haar eigen persoonlijkheid overblijft; tot ze die terugvindt en zich revancheert. Richard III in *Kings of War* is moorddadig en manipulatief, een eenzaam en narcistisch booswicht - maar onder de haat schuilt hunkering. Twee totaal verschillende rollen, twee veelkantige en fraai gelaagde interpretaties. Daarom wonnen Wine Dierickx (1978) en Hans Kesting (1960) zondagavond de belangrijkste Nederlandse toneelprijzen, de Louis d'Or en de Theo d'Or, voor beste mannelijke en vrouwelijke hoofdrol van het seizoen. Kesting was de gedoodverfde winnaar: zijn carrière bevindt zich onmiskenbaar op een hoogtepunt, met naast *Kings of War* nóg een ijzingwekkende prestatie als SS'er in *De Welwillenden*. Dierickx was de grote verrassing, omdat Malou Gorter (Birgitte Nyborg in *Borgen*) gold als favoriet. Maar de bekroning van Dierickx is niet minder terecht.

De prijzen voor de beste mannelijke en vrouwelijke bijrol, de Arlecchino en de Colombina, gingen naar respectievelijk Risto Kübar (1983) en Ilke Paddenburg (1988), beiden betrekkelijke nieuwkomers; zij 'wanhopig', hij 'instinctief'.

Meer toneelprijzen

Beste regie – Thibaud Delpout voor *Een soort Hades* (Theater Utrecht)

Prosceniumprijs (voor wezenlijke bijdrage aan het Nederlands Toneel: regisseur Ola Mafaalani (NNT))

Act Award: Joop Mulder, directeur Oerol

Mimeprijs: *Als je maar hard genoeg rent, weet niemand meer waar je bent* (Theater Artemis)

Beste jeugdproductie: *Bromance* van Toneelgroep Oostpool en Theater Sonnevank

Beste podiumprestatie: Sanne Danz, voor haar decorontwerp voor *Alice in Wonderland*, van MAAS Theater & dans

Een kwetsbare, grote, sterke man

LOUIS D'OR

Hans Kesting is een fenomenaal booswicht in zijn rol van Richard III in *Kings of War*.

Door **Herien Wensink**

Hij draagt hem trots om zijn pink, de Albert van Dalsumring: goud met maansteen en diamantjes. Vorig jaar kreeg Hans Kesting de ring, een belangrijke onderscheiding die van de ene acteur aan de volgende wordt doorgegeven, van Gijs Scholten van Aschat. Eerbetoon van een vakbroeder voor een collega op de toppen van zijn kunnen. Directe aanleiding voor Van Aschat om de ring over te dragen, was Kestings vertolking van Richard III in *Kings of War* (regie: Ivo van Hove). Na het zien van die prestatie, in een rol waarvoor hij zelf ook bekroond werd, achtte Scholten van Aschat 'de tijd rijp' om de ring door te geven. En nu ontvangt Kesting voor dezelfde rol de Louis d'Or: de belangrijkste Nederlandse toneelprijs.

Het personage Richard III: vrouwenhater, moederskindje, meedogenloze moordenaar, biedt een magistraal platform voor een veelzijdig acteur, en Kesting bespeelt dat meesterlijk. Een fenomenaal booswicht is

hij, compleet met wijnvlek en x-benen. Hij slijmt, vleit, en fleemt onvertroffen. Hij vloekt, scheldt en vernedert superieur. Maar hij brengt bij de kwaadaardige koning ook een diepere laag aan. In zijn vertolking paart hij een krankzinnig lachje aan een roerende, vragende blik: mama, kijk dan! Vaak wordt Richard III voluit als schurk gespeeld, maar Kesting maakt hem complexer en menselijker.

Hij lapt alle regels aan zijn laars

Met regisseur Ivo van Hove vond Kesting een vernuftige vorm voor de monoloog waarin Richard III zijn snode plannen deelt met het publiek – een vorm die een klassieke slechterik van hem maakt. In plaats van tot het publiek praat Kesting in de spiegel tegen zichzelf, trots en walgend tegelijk. Dat maakt hem treurig en eenzaam; een gekwelde narcist in plaats van enkel de berekenende snoodaard. En als hij die beroemde slotzin uitsprekt - 'Een paard, een paard, mijn koninkrijk voor een paard!' - galoppeert hij langdurig rondjes over toneel. Een uitzinnige combinatie van kinderspel en bevrijding is het; van hysterische vreugde die ontspoot in waanzin. Het is een scène die door toneelconventies breekt, en gek en ongemakkelijk is op het pijnlijke af. De toneeljury schrijft: 'Hij lapt niet alleen de heersende moraal van het Engelse hof aan zijn laars, maar ook alle regels van de voorstelling.' Zij prijst overigens ook zijn optreden, ditzelfde sei-

zoen, als SS'er Max Aue in *De Welwillenden* van NTGent.

Hans Kesting (1960) is sinds 1987 verbonden aan Toneelgroep Amsterdam. Hij maakte een serieuze, maar mislukte uitstap naar tv en koos toen met volle overtuiging voor het toneel. Kesting speelde memorabele rollen in *Het temmen van de feeks*, *Othello*, *Antonioni Project*, *Romeinse Tragedies* en *De Russen*. In 2008 ontving hij zijn eerste Louis d'Or voor de rol van snoeiharde, nietsontziende, aan aids stervende advocaat Roy Cohn in *Angels in America*.

De laatste jaren is er zachtheid in zijn spel geslopen. De kracht komt vanzelf mee met zijn verschijning: hij is groot, lang en breed, met een donker, bronzen timbre. Maar hij zoekt, zo zegt hij zelf, „bij die grote sterke man nu ook de kwetsbaarheid”. Dat loont. Imposant was het altijd al, maar nu is zijn spel voller en rijker. Interessanter.

Keer op keer gaat hij op zoek naar dat talent in hem dat een rol anders maakt dan alle voorgaande rollen, zei Scholten van Aschat bij de overdracht van de Albert van Dalsumring. Kesting is volgens hem: „collegiaal, geestig, schaamteloos, oprecht in zijn onderzoek, heeft een enorme aanwezigheid en speelt altijd in dienst van het stuk en niet ter meerdere eer en glorie van zichzelf.”

De toneeljury, tot slot: 'Wat hij toevoegt aan energie is onvoorstelbaar. Hans Kesting is iemand voor wie je naar een voorstelling gaat.'

Hans Kesting met Kitty Courbois in *Kings of War* van Toneelgroep Amsterdam.

Achter de koude uitstraling smeult een diep gevoelsleven

THEO D'OR Wine Dierickx raakt je in het hart in *Helpdesk*.

Door **Ron Rijghard**

Het eerste wat opvalt aan Wine Dierickx in *Helpdesk* zijn haar handen. Slanke handen, waarvan de duim en wijsvinger onrustig over elkaar heen wrijven of de vingers ongedurig in de handpalm drukken. Het is een tic die agitatie verraadt.

In deze prachtige, geestige en betekenisvolle solo van theatercollectief Wunderbaum speelt de Vlaamse Dierickx (1978) een telefonische hulpverlener, een vrouw die tegelijk klusjesvrouw, therapeute, vriendin, klankbord en uitlaatklep is. Ze leeft mee met haar bellers. Ze spiegelt zich aan hen. Ze is wat zij willen. Als er enthousiasme gevraagd wordt, roept ze dat het 'fántástisch' is. Dierickx kan op elke lettergreep met liefde een klemtoon leggen. Ze is ook een komisch talent.

Heel haar lichaam praat mee aan de telefoon. Ze loopt, headset op het hoofd, buigt steeds naar de grond op het ritme van het gesprek en haar handen schilderen mee in de lucht als

ze haar bellers oplossingen biedt. Mooi is hoe ze haar blik naar binnen slaat als ze denkt of luistert.

Ze is alleen, in een kale, lege ruimte die haar afzondering benadrukt, en toch is het alsof haar bewegingen de bellers moeten helpen overtuigen. *Helpdesk* speelt zich af op locatie: op verlaten verdiepingen van kantoor-kolossen, waar grote raampartijen uitzicht bieden over de stad. Soms staart ze naar buiten. Daar is het leven.

Zolang er iemand aan de lijn is, lijkt Dierickx op te gaan in het gesprek. Maar als ze ophangt, met een simpele schuifbeweging van haar hand, is er even niets en zakken de mondhoeken. In dat zichtbaar wegvloeien van de energie komt alles samen wat deze voorstelling wil zeggen over de robotisering van de wereld, het uitbesteden van vriendschap en intimiteit en over de mens achter de servicemens.

Dierickx maakt voelbaar dat deze vrouw weet hoe dienstbaar ze zich moet opstellen en hoeveel ze zich moet laten welgevalven. Want de bellers zijn bazigen kortaf. Ze vragen hulp bij het kiezen van een jurk, het inrichten van een kinderfeestje, het bestellen van vrouwen. Alles draait om hen.

Gaandeweg komen er barsten in haar masker van professionaliteit. Een onuitgesproken melancholie uit ze door zich te vlijen op een stapel bontvellen, het enige object in de ruimte. Met twee vreemde bellers -

een man zonder humor, een vrouw zonder vrienden - kent ze geen genade. Openlijk laat ze haar weerzin blijken. Krijgt haar identiteitscrisis de overhand of is de waarheid zeggen haar manier om de ander te helpen? De knappe tekst en het spel van Dierickx laten het raadsel intact.

Er borrelt van alles

Toch hebben haar aarzelen, haar veranderde toon en haar getroffen blik het idee over deze vrouw veranderd. Ze is geen robot. Er borrelt van alles, ook al gaat ze dapper door met haar werk. Dat is ook de essentie van de aantrekkelijkheid van Dierickx als actrice. Die kun je vergelijken met wat iemand als Ariane Schluter zo goed maakt: een op het oog harde, bijna koude uitstraling, waar op onverwachte momenten glimpen van een diep, smeulend gevoelsleven doorheen steken. Dan kun je als toeschouwer in je hart geraakt worden.

Dat alles maakt de toekenning van de Theo d'Or een verdiende onderscheiding voor een schitterende rol. Na alle prijzen die Wunderbaum al heeft gekregen, is het mooi dat er nu een afzonderlijk lid wordt gelauwerd. Voor Dierickx is het al haar tweede prijs, na de Colombina in 2009 voor haar bijrol in *Tien Geboden* van NT Gent. Toch is ze in Nederland minder bekend dan in België. Dat mag nu veranderen.

Wine Dierickx in *Helpdesk* van toneelgroep Wunderbaum.

Een diepe wanhoop die je bijna kunt vastpakken

Ilke Paddenburg (1988) krijgt de Colombina voor beste vrouwelijke bijrol voor haar rol als dochter Marie in *Een soort Hades* (regie: Thibaud Delpeut). Marie zit in een psychiatrische inrichting, haar schutterige, onmachtige vader (Hein van der Heijden) zoekt haar op. Roerend en pijnlijk zijn die scènes, en griezelig ook, omdat slim gespeeld

wordt met de sympathie van de toeschouwer, en diens perceptie van de waarheid. Wie is het slachtoffer hier, de gekwelde dochter of de vader die van incest wordt beschuldigd? Paddenburg balanceert razend knap tussen fabulerende hysterica en zelfbewuste jonge vrouw die een groot onrecht onthult en aanklaagt. Al blijft de waarheid in het

midden. Of niet? De toneeljury schrijft: 'Haar diepe wanhoop speelt Paddenburg zo concreet dat je die bijna kunt vastpakken. [...] In het geraffineerde samenspel met Hein van der Heijden vormt dit duo de koppeling tussen de wereld van de gekte en de wereld van het publiek. Zij lijken beiden grotendeels normale mensen, toch is een van hen gek. Maar wie?'

Paddenburg
balanceert
razend knap
tussen
fabulerende
hysterica en
zelfbewuste
jonge vrouw

Iets intuïtiefs, alsof hij elk moment kan aanvallen

De van oorsprong Estse **Risto Kübar** (1983) is een nieuwkomer in het Nederlandstalige toneellandschap. In seizoen 2014/2015 was hij verbonden aan de Münchner Kammerspiele, toen nog onder leiding van Johan Simons. Het Duitse theaterblad *Theater Heute* verkoos hem tot jong acteertalent van het jaar. Toen Simons terugkeerde naar NT Gent

trad Kübar toe tot het ensemble. In *Dit zijn de namen* (regie: Philipp Becker, naar de roman van Tommy Wieriniga) speelt hij de rol van jonge vluchteling. Die rol wordt nu bekroond met de Arlecchino, voor de beste mannelijke bijrol. Kübar heeft een flagrant artificiële speelstijl die zowel bewondering als weerzin opwekt. Deze krant vond zijn spel in *Dit*

zijn de namen 'ergerniswekkend in zijn kunstzinnigheid', met zijn 'spastische maniertjes en schmierende stem'. Maar de jury schrijft: 'Aangrijpend en ontroerend weet hij de smart, angst en onzekerheid van het jong zijn te verbeelden. [...] Met iets instinctiefs in zijn spel, alsof hij elk moment kan aanvallen, draagt hij de spanning van de hele voorstelling.'

Kübar heeft een flagrant artificiële speelstijl die zowel bewondering als weerzin opwekt